

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ОРГАН ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор. или 2 динара у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ?

I.

во се питање не тиче женскиња из простих кућа, јер ове знају, шта могу и шта имају да раде, па се тако све и удају, и одживе то мало века доста срећно; него се питање ово тиче женскиња из бољих кућа, које не знају, које не науче ништа да раде, па да могу што завредити и стећи, већ знају само трошити и то сила више, него оне из простих кућа, па како очеви немају да уз њих дају много новаца, то се оне тако слабо и удају; јер и мушки, који су њихова прилика, научили су толико трошити, да једва онолико заслуже, колико за себе и на себе требају, па их је све мање који се жене, а оних све више, које остају у коси. Тако су многе ћери учитељске, званичничке, официрске и свештеничке, има и лекарских и трговачких, а особито мајсторских; на неке живе доста добро, док им живи отац, али после је зло, кад остану за оцем сироте, а неудате; а и удате све не прођу срећније, јер које пођу за трошације, а остану удове, те буду још несрећније, од оних, што се не удају, ма да ни за живота трошације не цветају. Сво ово зло лежи у томе, што и ови оцеви живе данас као и други надничари од данас до сутра; — па све што заслуже, то и потроше, ништа не оставе, не заштеде, не сачувају, ни за себе ни своју старост, ни болест, нити за децу своју, па кад још и не науче децу женску, како ће се саме одржати, онда је да богме велико зло. Тако је дошло, да је данас већ више од $\frac{1}{5}$ тих одличнијих мушких не ожењено, који и не мисли да се жени, престраши се кад види данашњу

девојку и жену, колико троши, и колико јој треба; особито, од кад је и међу тим мушкима отео мах тај бесносличарски кафански и механички живот, са којег и ожењених мушких све више мре, тако, да по 4-5 пута остаје више удовица; а ове што год су старије, све теже живе. Данас има по великим варошима њих до 80 од сто, што живе од милостиње, особито ако немају своје деце, да их ова прихвате. Од оних, које тако остану, има их, које би сада радо и тежи посао радиле, само да знају, али не знају, нису научиле, нису имале где, нису ни помишљале, каква ће их невоља снаћи. Међу овим јадницама има их правих мученица, које немају коре хлеба, а не могу и не уму да просе, па их мори глад, голотиња, и свака невоља и јад душевни још већма него телесни, даск их не стигне и болест и смрт их не снасе и опрости овог бедног живота.

С тога је питање ово тако важно; у његовом решењу стоји срећа од хиљаде хиљада ових јадница, што утиче у срећу целог народа. Од њих би биле и боље материце, честитије супруге, красније домаћице пре, него од оних из простих кућа, да је среће, па да су у своје време научиле што корисно за себе и свој живот. И за то се данас и родитељи све већма брину, шта ће са тима својим ћерима, а брину се богме и ове саме, које су год разумније.

Питање је ово код других образованих народа већ одавно настало. Американци и Енглези, Французи и Немци изуче данас хиљаде хиљада својих ћери, те ове живе самостално од радова и заната, од вештина и наука, боље него синови им, браћа ових,

са свршеним великим наукама, али се морају научити раду, вештини, науци, а у овом учењу има и великог и лепог успеха за сам морал друштва и народа.

Данас се зна за више стотина радова, што их женскиње раде, па се самостално одрже, и лепо живе па још и обогате; ми ћемо главније од тих радова само овлаш и само по имену навести, и то најпре оне радње, што снадају у струку домаћу, па онда и остале.

Главно је поље женскога рада кућа. Кућа је женски свет. Онако и наш народ каже: кућа не стоји на земљи, него на жени. Без жене нема куће, ни породице, нема друштва ни државе; она је мати свију и чувар њихов. Женске су природом одређене да буду домаћице, супруге, матере, да воде кућу, да буду другови и помоћници мужева, да одхране и васпитају децу своју, и да буду и у болестима помоћ својима. Зато ћемо прво да наведемо ове радове, и почећемо од најнижега, а то је рад у кујни, — кување.

Има стотинама хиљада женскиња, које овом радњом и вештином не само да самостално и лепо живе, већ више стеку

него многи од мушких, који су велику школу свршили. Најбоље живе као управљачице великих кухиња у гостијоницама, у конвиктима, у манастирима, на паробродима, у богаташким кућама и по спахилуцима. За гостијоничарску радњу и кафанску послугу сила су вештије од мушких. Шта га их има по варошима, које само јутром дају пиљарицама, радницима и другој сиротињи кафу с млеком, па стеку лепо имање. Има, које дају само пре подне мале оброке јела, да се гости уз чашу пива ил вина мало прихвате, па тим стеку и обогате се. Мноштво их живе и стеку само као касирке и помагачице у овим радњама.

Има их још више, које красно живе само од мешње, пецива и продаје хлеба. Друга хиљада живи само од прављења и продаје колача. Небројено других живе само од прављења шећерака, од кувана воћа, пекмеца, слатког, од прављења и продаје вина слатка, сладоледа. За све ове радње вештије су од мушких и боље зарађују као шећерашице, колачарке, хлебарице, пекарице, куварице, него мушки; а многе живе лепо само као помагачице ових.

(Наставиће се.)

КАКО СЕ НАВИКНУ ДЕЦА РАДУ И ВРЕДНОСТИ.

ва вредност људска у раду је и у вредности. Нерадни су људи само трулеж и терет друштву и земљи.

Раду и вредности има сваки да се привикне одмах од првог детињства. А то код деце одлучне игром. Игром се развија дете умно и телесно. Па ваља само настојати, да се дете игра још од ране младости, а после чим одрасте, да помаже старијима у раду. Ко на то буде пазио биће му деца радљива, вредна, окретна; а ко на то не буде пазио, него остави децу, да блену, остаће му она глупа и лења.

Што се тиче игре и играчака ваља давати деци само оне, које ће потицати децу на мишљење, на осећање, или, што ће кренити вољу и подстицати на рад, или, уз које треба неке вештине рада и окретности, а друго не дај. Чим детету дадеш какву

играчку одмах му и покажи, шта ће с њом да ради: ако је лутка, нека је облачи, свлачи, урешује, чешља опасује; ако лопта, нека је баца у вис, удара о зид, и о земљу да скаче, или нека баца, гађа, котрља; ако су колица, нека па њима што вози, вуче, одвози; ако је артија и оловка, нека њима црта, пише, бележи, броји; ако блато, тесто восак, нека што прави, лепи, слепљује; ако препови, камичци, дрвца, цвеће, воће, семење, нека их ређа, одбира слаже; цвеће нека слаже и веже у ките ил венце, нека пази на боје, које се слажу; у врту нека плеви, треби или залива, нека има своју сопствену леју, па нека сам сади и што никне да очува и однегује, једном речи, смишљај све, како ћеш дете забављати умно и телесно; нека ти додаје, носи слаже кашике, ножеве, виљушке, књиге и др.

нека савија, скупиља, намешта, ређа, прибира чисти и др.

Има игара и радова у којима треба стриљења и дурашности, подај и то, на кад сврши, ти награди, похвали на само па и пред другима; то ће учинити, да се дете и само отима, да више и боље сврши. Исеци лист артије на комадиће најпре једнаке, после и неједнаке, па их разбаци и онда нареди, да то лено сложи као што је било; или раздери лист на различне комадиће, па нека их опет сложи у ред како је било; подај измешане комадиће разне боје платна, трака, нека их прибере по боји или по задатом обрасцу да их сложи у облике; измешај различног воћа, семења дрваца, ђинђува, нека и то прибере и свако у своју фиоку или кутијицу послаже; Замирси конаца па подај да одмирси, најпре мало

замрси, после већма; — и тако смишљај што год знаш, ал и покажи и упути да зна, шта ће и како ће радити, па помало и помози, и само потичи да ради, издржавај га непрестано у раду, а нипошто не пуштај да блене. Ако се са другом децом игра, онда само пази да се не отимају, не туку, не пеују, не свађају, него да се слажу и једно другом да помажу, да чине услугу, и да се веселе. Још пази и на то, да ни једна игра не траје врло дуго, ни она с трчањем па ни скакањем, а још мање она, при којој седе; све треба удесити према снази детета, а да се што чешће мења, да не би дете омрзло једно те једно, па ће и даље то волети, и само тако ће се привикнути раду и постаће вредно, весело и разборито дете.

**

ВОДА ЗА УМИВАЊЕ.

а умивање је најбоља чиста вода и тек по гдекада сапун. Речна вода, кишница, вода из чесме и потока боља је од бунарске и барске. Најбоља је устојана, бистра вода из реке, или са свим свежа, млада кишница. Отопљен снег може се упоредити с кишницом, а лед је као она вода од које је постао.

Друго је питање: ваљали се умивати студеном, хладном, млаком или баш топлим водом?

На ово питање одговориће сваки по свом искуству, и једни ће хвалити хладну, а други опет топли воду. Наука ће одобрити и једним и другима, али са разних узрока. Ко хоће да очврсне и да не пати сваки час од кихавице и других боља с назеба, том се препоручује, да се сваког јутра умива и цело горње тело изапира хладном, па баш и студеном водом. Хладна је вода и за пунокрвне јаке људе, који страдају од главобоље и несвестице, а хладна умивања су и за нервозне женскиње. Али ако узмемо на око образ и кожу, онда наука вели, да студена вода уди свежини и лепоти њиховој. Многи не

ће то веровати, па опет је тако. Хладна вода дражи кожу, те се крвоток претури. Крв у кожи јаче се крене, јаче храни, јаче троши и тиме се живот удвостручи. Кожа најпре поцрвени, гори, па кад то пређе, онда се стане сушити и перутати т. ј. пресиљена радња коже приправила је више нова градива, а старо измеће. Буде ли тога чешће, онда лице попуца, оспе се перутом и изгуби своју природну свежину.

Ко, дакле, мисли на лице и нежност коже, нека се не *умива студеном, него устојаном водом*, било речном, било кишницом. Врела вода никако није добра а и сапун није свакад нуждан. Од многа сапуна хоће да кожа постане као учињена. Жестина у сапуну покупи кожна маст или лој, па кожа се онда суши и пуца. Најбоље се то види на глумцима (који јаким сапунима спирају штрику с лица), и на рукама у бербера.

Али за негу лица није доста, опрати га само. Ваља га и после прања чувати. За умивањем ваља кожу добро осушити, јер ако ваздух или сунце влагу с лица испари, онда опет кожа патн. И често пир-

*

кађе уди кожи на лицу, а и у томе се многи варају, ако мисле, да је довољно, тек кожу на лицу неговати, а другу запустити како му драго. Нега целе коже

то је права нега лица, и то с тога, што је кожа на лицу саставни део целе телесне коже, а не живи засебним животом.

(Здр.)

ОДГОВОР МОЈОЈ ПРИЈАТЕЉИЦИ.

Драга моја пријатељице!

Нисам се надала, да ћеш наш пријатељски разговор изнети на јавност, на кад је тако, онда допустити, да и ја теби коју искрену реч овако јавно изговорим.

Ја сам потпуно убеђена о доброј страни женских задруга и осећала сам тежњу још при појави тог женског покрета, да уђем у то добротворно коло, ал ме је једнако уздржавала мисао, не тајим, у хрђавој предпоставци, да ће и та установа, као и многе друге остати празне форме и да ће утонуту у заборав још у првим својим годинама; али признајем отворено, да сам се у овоме преварила, јер ваш досадањи рад у овој добротворној задрузи хоће да ми улије наде, да ће ова женска установа бити сретна и дуга века. И тако ћу у име божије и ја да уђем још ове године у то лепо и честито друштво, па да по својим slabим силама припомогнем, да се задружна цел што снажније подупре. Но ми ћемо се канда ипак разилазити у мислима код друштвене цели. Ви сте, по мом мишљењу, до сад само једнострано вршили друштвену цел, а ја хоћу да поведемо коло и на другу страну. Ја сматрам да није наша цел да лечимо само туђе ране, да милостињом и потпором повчаном ублажавамо бол и несрећу друштвену и појединих, него ја судим, да задруга ваља да лечи и своје заблуде, да исправља и своје грехове, па да својим добрим примером исправља друштво и околину. Ја би да задруга заведе ту школу живог примера. Ти знаш, да од нас узимају примера нижи друштвени сталежи; и сво зло, што има у нашем женском друштву потиче од нас женских из бољих кућа. Пођемо ли ми другом стазом, ићи ће за нама и онај наш свет из нижих народних слојева. То се најбоље може на моди нашој приметити.

Што су год у нас виделе наше женскиње из занатлијског и ратарског сталежа, присвојиле су и саме, чак гледе и како се чешљамо, како сукње, како траке намештамо. Колико је сама та мода упропастила наших ратарских и занатлијских кућа, колико је ту лакоумних девојака пало у понор неморала, све са тог сујетног лицања? А кад смо уверене, да с нас прелази то зло и на остали наш женски свет, зар онда не би било паметно и упутно, да се задруге наше онако у друштву јачом снагом и вољом одупру тим и подобним нашим народним непријатељима. Нега се дакле пође за тим, да се све наше задруге окрену на ову страну лепог примера у своме животу и раду; нека не трче за сваком новином, нека се ограниче на најумеренији начин у пошњи, па најјестивије чазбенице па неће онда чинити ни сиромашнији ни нижи наши сталежи и ми би добрим примером нашим више добра унели у наш народ, него све придике свештеничке, сва мушка предавања на „Беседама“ и „Селима“ и сви поучни и многостручни листови, јер то све слабо упливише на душу и срце оног необразованог света, код њега је само око господар, па што види, то подражава. Да су наше задруге пошкле пре 50—60 година, па да се у њима овака питања предузимала и решавала, можда данас не би у нас ни потреба била, да се склапају женске задруге за потпору спротиње, јер је не би можда ни било, или би је бар много мање било, но што је данас имамо. Ја у оваке живе задружне примере много полажем и чак хоћу да верујем, да би се тим повратила код мушкарца и већа вера у срећан брак, јер ова скупа мода, нераден и разметљив живот у нашег женског света убио је, особито код интелегентнијег света, сваку вољу и веру у срећан брачни

живот, те сад која девојка нема новаца, и то доста новаца, она плете седе; а наши варошки младићи, ако и пођу да се жене, иду на села, јер се надају, да ће тамо наћи још кол'ко толико радена и модом мање окужена женска света.

Нећу да кажем, да ми можемо свако зло у народу и друштву нашем искоренити о излечити, ал да се добрим примером највише и најбоље војује у народу, то је освештана истина. Ако ћемо, дакле да будемо прави анђели среће, мира и напретка, и ако желимо, да нас благосиља народ и

потомство, а ми ваља да у задругама својим узмемо и овај позив, да уз пружање потпоре и давања милостиње, и себе не заборавимо, да се поправљамо на тим примером и друге учимо и подижемо. Тако ћемо добро своје ширити у два правца.

Ја се дакле уписујем у задругу за члааницу, али с том намером, да ћеш и ти у овом правцу потпомоћи

У Нов. Саду о Спасову дну 1886.

Твоју

искрену

Д а н и ц у.

ВИШНУ И ДУД.

ИНДИЈСКА БАЈКА О ОДКРИЋУ СВИЛЕ.

Кад се бог Вишну и девети пут претурнио у обична човека, путовао је — сведржитељ, бог мудрости, бића и простора — дуж обале реке Гангеса.

Пре тога пута свога појављивао се, веле, осам пута на земљи, ослобађајући људство од разних беда, које му беху нанели разни греси и незнање. Но свет је свагда заборављао његове поуке, и падао поново у зло. Вишну се дигао и опет, ходио по земљи и сузбио зло и невољу, те, успостављао мир и ред, срећу и благослов.

Једног веома топлог дана путовао је богочовек, па се беше и уморио, Нигде, докле му год дошпаше поглед, не могаше угледати људскога боравишта, где би се у хладу могао одморити, и измолити мало смока. Беху га већ и ноге издале, мало па да падне. Махом се не далеко указа пред њиме дуд, који беше лиснат, једар и богат, плодан; те тако једва стигне у присенак томе избавитељу своме, нашита се сочним родом и отпочине угодну у хладу. Ту је мало проспавао, а кад се пробудио, диже се и пође. Тек што се кренуо, присети се нечем, те се обрати дуду и рече: — „Пошто си ме, пријатељу, примио и лено угостио твојим сочним плодом, и спремио угодну постељицу у твојој хладовини — то хоћу да те обдарим. Ако си жељан чега, реци ми само, а жељи ћу ти уговети, ако буде поле мудра и оправдана.“ —

— „Господе“ — одговори дуд — „вршио сам само своју дужност, ма да те нисам познавао, а учинио би то исто и најбеднијем сиромашку. Но ако си вољан, у вељој милости својој, учинити ми добра — а ти ме опрости овог гнусног црва, ове песите бубе, што ми једе лист, дочим штеди сва остала дрва. Наврзла се на мене, те је диндушманин мој, што ми живот трује и обара! Истреби га, и опрости ме те беде свемогући боже!“ —

— Вишну слеже полако раменима, па ће рећи:

„Волео бих, да си што боље пожелело, јер ти у томе не могу учинити по вољи. Не могу за то, што нисам бог уништења, већ бог сведржилац, те нисам дошао на земљу да по жељи једнога, уништим друго биће. Најмања и највећа, најгнуснија најлепша тварка у саздању, има свога права на живот земни, и стоји под мојом заштитом. Но немој очајавати, па ако ти је то највећа невоља — оно ти је могу претворити, а да ти је на добро и највећи благослов. Црв тај, што ти цеди животни сок, нека постане врелом среће твоје и хиљадама вредних људи, који ће тада тебе бранити и неговати. Твоје ће племе умножити и осути по земљи, а име твоје биће благословено!“ —

Богочовек изустив ове речи, крену се својим путем, а остави замишљена дуда, који није могао никако да појми, како би

то могло бити, да му се тако голема беда претвори у срећу и радост.

Вишну је путовао све даље и даље према истоку, док није дошао у крајеве неизмерно богате становништвом (Кина), где је врло често беснила глад, јер немогаху најамити хране за толику светину. На баш и сад кад се Вишну по девети пут појавио на земљи, ужасна глад је морила небројно људство ових крајева, те и то беше невоља, коју је Вишну смерао сузбити. —

Путујући у том смеру, стигне у један предео, где је спазио мношину људи, жена и деце, који с дудова скидаху и прождираху оне гнусне бубе, пошто плод давно већ појели беху.

— „Драги моји“ — рече им Вишну благо — „ево да вас научим, како ћете ту ситну животињицу на боље употребити, на ако ме будете послушали, стећи ћете толика блага, да ћете имати прикладне вам ране у озобиљу.“

Погледаху га људи, на сумњаху у његове речи, јер не могаху познати божанства у њему. Скиде Вишну с дуда чауру

једну, и отпоче полако одмотавати онај сјајни кончић, на им рече да и они то исто чине. На скоро се беху скупили толико свилених кончића, да их је Вишну могао научити, како се могу готовити тканине, које ће лепотом, сјајем и мекоћом далеко надмашити све до сад познате.

Тако је ова роба продавана по големе новце, јер је чаура свилене бубе својим дивотним кончићима пружала сировину за израду најскупоценија одела, завеса и Ђилимова и. т. д.

Као што је Вишну дуду прорекао, ето му се племе распрострло по свем свету, јер га негују људи рад свога добра. Многи краљеви на северу, на чије пределе не падају жарки зраци сунчеви — труде се и гају дуд по својим вртovima. И баш оно биће, што је у незнању своје желео да се уништи; она ситна буба на његовом лишћу, постала је извором његове среће.

Данас пак вредни људи воде бригу и негују га а да му непријатељ не нанесе више беде, но што је он у стању поднети.

Ч.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња.

Чим је ова задруга (1881 г.) стала на законито земљиште, она је, као и свака друга млада снага, бујним животом ударила напред. Одмах те прве, ни пуне, године дана, држала је 9 седница: 8 одборских и 1 ванредну глав. скупштину и решила у њима 69 предмета. Међу најважније предмете узимамо закључак, који је потекао извештајем и предлогом спар. бачког школ. референта г. Ст. В. Половића, да се уз припомоћ осталих добротворних задруга Српкиња с ове стране, приреди једна изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња из Аустро-угарске, Боене и Херцеговине, која се на онако величанствен начин 1884. г. остварила. Међу другим исто тако важним предметима спомињемо покретање малодечије школе (забавишта) и радничке школе за сиромашне девојчице. И ако

ови закључци нису још ни до данас изведени, највише са слабе материјалне снаге задружне, ипак се из тог првог полета види, како је задруга горела за радом, како је одушевљена била за свој племенити позив.

Кад се задруга из првих покушаја уверила, да јој је снага слаба за већа подuzeћа, она је онда више пријонула, и сву своју снагу на то наменула, да се што боље материјално снажи. И у то име призивала је и енергично кунила у месту и околини чланице у ову задругу, прибављала са свију страна добровољне прилоге и на послетку приредила и једно друштвено „Село“, у корист своје благајне, које јој донело чисте добити 698 ф. 22 н. Да у ово нису све чланице своју снагу улагале, да нису онако одушевљено и својеки пријонуле за бољитак своје друштвене цели, не би, верујте, ни близу тог успеха било. Из овога се види, како се може сложним и јед-

нодушним радом створити леп успех у сваком подuzeћу. Поменули смо да је задруга у почетку свога законитог рада једва имала 400 ф. капитала, а већ на крају прве године, дакле за не више од 9 месеци рада, стекла је 1855 ф 20. н. дакле више од четир пута претурила првобитну своту. Она, додуше, није прве године делила велику милостињу; али није ни одбила са својих врата ни једно, које је милости искало. Потпомагала је две сироте ученице са више девојач. школа и једну, у приправничком сомборском заводу са 5 ф. месечне припомоћи и поделила је о божићу 1881. г. 110 ф. које на сироте удовице са ситном децом, које на убоге старице у општинском убогом дому; покрај ових скромних милостиња и мањих других друштвених издатака могла је задруга своју другу (1882) годину одпочети са чистом готовином од 1639 ф. 86 н. авр. — Том лепом успеху у опште и забави на посе има се највише захвалити начелници Софији Дунђерској, подначелници Нани Натопшевићевој, благајкињи Јулки Радовановићки и осталим одборницама и рачунским прегледачицама; њима се придружише онда у помоћ и скуштинарке, гђе: Јелисавета Трифковића, Даница Гостовића, Флора Јефтића, Марија М. Јовановића Б. Варађанина и гђице: Ана Кодина, Олга Дунђерска и Емилија Јанковића. Таким сложним радом могао се и показати онакав успех. Сећамо се с признањем и читаоничког певачког друштва, које је певањем суделовало на првој задружној забави, даље г. Алек. Сандића, који је лепим говором поздравио госте, г. Димитрија Ружића, који је декламовао и ученица срп. више девој. школе: Марте Будимирове, Зорке Стефановићеве, Марије Симићеве, Даринке Максимовићеве и Данице Завишићеве, које су приказом дечијег комада „Љубица“ задивиле публику.

Одбор је те 1881. г. уписао 31 нову редов. чланицу и 23 потпомажућа члана те је тако крајем те године имао 198 ред. чланица. Од њих се у течају те године упокојиле ове четир: Мил. Јовановића, Катарина Теодосијевића, Ракила Георгијевића и Катарина Цветковића; чија је имена одбор уписао у своју задружну читуљу вечног спомена ради, а скуштина записала тугу у свој записник.

1881. година закључена је главном скуштином 17 (29.) јануара 1882. године, којом је приликом попово изабрана за начелницу гђа Софија Дунђерска за подначелницу гђа Јулка Радовановића, пошто се на почасти тој под-

начелница гђа Нана Натопшевића захвалила; за благајкињу гђа Софија Јефтићка; за перовођу А. Варађанина, пошто се бивши перовођа гђица Мил. Милетића одселила била из места; за прегледачице рачунске: гђе: Јел. Натопшевићку, Јус. Поповићку и Катарину Јовановићку (Љомпарићеву). У половину одборница, које по закону истуцају сваке године и 2, које се одселиле, изабране су: гђе: Марта Станојевићка, Јулка Т. Поповића, Александра Љ. Стефановића, Јелка Рајићка, Марија Вучетићка, Јулка Политова, Христина пл. Новићка и Даница Гостовићка. Последња се захвалила, те буде изабрана на њено место гђа Ирина Барако. Тако се доврши та прва и најбујнија година, и остави голем рад новим снагама у аманет.

Одушевљење и воља није ни друге године малаксавала ни у одбору ни у осталим чланицама, него је све више расла, ово петврђују чешћи одборски састанци и већи број обављених предмета. Те друге 1882, г. држао је одбор својих 12 седница и претресао 90 предмета. Најважније, што се ове године урадило, спомињемо, да је задруга покушала код овдашњег Маџистрата, да јој се поклони варошко земљиште „Хан“ на коме је задруга намеравала подићи кућу за забавиште и друге добротворне цели; али јој молба није уважена, јер се Маџистрат изговорио, да би онда морао тим поводом и другим вероисповедима овде учинити сличне утешке, а то није у стању. На томе је највише и застала ствар забавишта, јер нема zgodна места за таку школу. — Даље је задруга позвала засебним позивом све остале задруге на суделовање у заједничкој изложби жен. рукотворина. Приступила је као члан оснивач у земаљско друштво „црвеног крета“ са 20 ф. прилога и скупила је сама 89 чланова томе друштву. Одбор задружни није ни ове године пропустио, да не приреди једну задружну набаву, 3 (15.) новембера 1882. у корист друштвене благајне, која је донела друштву чисте часне 642 ф. 80 н. За овај овако сјајан успех заслужују и опет највише признања часнице и одборнице, ал међу овима најиздржљивија гђа Јулка Политова. Не мање признања заслужују и суделачи гђица Ангелина Лозанова, г. А. Јорговић и трудбеници око спреме г. г. Јован Грчић и А. Хадић, који су припомогли, да је забава ова као и она прве године оставила лепу успомену у грађанству нашем. — Оваким својим радом стекла је задруга у нашем друштву лепа угледа и сваки важнији чин дру-

штвеног живота пријављиван је и задрузи овој. Тако је она званично суделовала и на свечаном шестнедељном парастосу покојном књижевнику и старинару Др. Ђури Даничићу, што му је овд. срп. правос. цркв. општина као своје за-служном сину приредила. — Можемо као радосну појаву прибележити и то, што се, по свој прилици лепим примером овозадружног рада, одушевиле и Српкиње Вршчанке, те образовале своју задругу на истим основима на којима и ова задруга почива.

У овој години отворила је задруга много обилатије своју дарекљиву руку: испомагала је сад већ 4 припривнице и 2 ученице са овдашње срп. више девој. школе месечним прилозима од 4—5 ф.; заодела је 38 сироте децице из основ. нар. школе, и потпомогла је 45 удовица малим новчаним потпорама, те је тако разделила пуних 500 ф. те године, па ипак је на крају године умножила свој лањски капитал са 1000 ф., јер видимо где с готовином од 2637 ф. 22 н. одпочиње нову 1883. г.

И ове је године изгубила задруга своје вредне две чланице: Марту Лукачековицу и Софију Плавшићку, те је и за њима скупштина изјавила протоколарно своју тугу и увела и њина имена у своју задружну читулу вечног спомена ради.

Са овим покојницама и одселивним се чланицама спао је био број чланица при крају те године на 167.

Приликом завршне глав. скупштине од 16 (28.) јануара 1883. поверено је началништво задружно подначелници гђи Јулки Радовановићки, пошто се досадања гђа начелница Софија Дунђерска није ни на једнодушну жељу целе скупштине могла да прими те почаст из породичних и домаћих околности. За подначелницу буде једногласно онда изабрана гђа Ана пл. Рокнићка, а благајништво, перовођство, и прегледање рачуна остане лањским часницима. У нову половину одбора изабране су ове гђе: Таса Недељковићка, Софија Пушибркова, Марија Васиљеска, Софија Чакра, Марта Кондорони и гђица Ана Кода; ова се последња захвалила и скупштина избере гђу Јелку Рајићку.

Тако задруга с овом зановљеном снагом одпочне своју трећу годину обилатог рада, који ћемо испричати идућом приликом.

— Одбор Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња приредио је о летњем св. Николи

9. (21.) маја о. г. у каменичкој дворској башти задружну **Мајску свечаност**. Дан је био диван и изазвао је осим задругарица и њихових породица знатан број других мушких и жен. гостију. Забаву је ову почаствовао и овде присутни саборски одбор петнајсторице. Помесна лађа „Нимфа“ возила је тамо и натраг сваког сата. Гости се разишли тек око 10 сати у вече. Играло се и веселило се у оној дивној природи све до мркле ноћи и уверени смо, да је тај дан оставио у души сваке задругарке и присутног госта милу успомену.

II.

Добротворна задруга Српкиња Вршчанака.

Крајем 1882. год. зачала се мисао међу овдашњим госпођама, да се и у Вршцу по примеру новосадских сестара оснује и подигне добротворна задруга. Од ове лепе замисли прешло се одма и к' делу, те се после једног општег договора, одма један привремени одбор изабрао, који ће ову ствар руководити. Овом привременом одбору беше на челу гђа С. Балашевићка, а перо је водила гђа Ј. Миловићка.

Овај привремени одбор одма је приступио раду и поче журно спремати све оно, што је за организацију једне задруге нужно и потребно. Једна од првих брига овог одбора беше, да се устав набави и да га према законским одредбама угар. министарству на потврду поднесе. За тим је одбор приступио, другом послу и стао је прикупљати чланице како редовне, тако и помажуће.

Обе ове задаће извршио је овај одбор брзо и тачно на потпуно задовољство.

Упогледу друштвених правила, обратио се овај одбор сестринској задрузи Српкиња Новосаткиња с молбом, да му ова пошаље свој устав и дозволи, да га за своју задругу употребити може, што је ова сестринска задруга добровољно и учинила.

Одбор је тај устав са неким нужним изменама зготовио и угарском министарству на потврду послао. Министарство је овај устав са неким незнатним примедбама натраг повратило. За тим је одбор према министарским примедбама устав дотерао и поново на потврду послао.

Међутим док је устав путовао тамо и овамо, привремени одбор није седео скрштених руку, већ је и даље делао купећи добровољне прилоге, те је за кратко време овај одбор пред собом имао преко 1000 фор. добровољних при-

лога, онда је већ био у стању пружати помоћи тамо, где се потреба указала.

На кратко затим, стигне од министарства одобрен устав, и одбор тада сазове главну скупштину 11. марта 1884. и стално се конституише изабравши за начелницу гђу Александру плем. Лазаревићку, која и данас овој задрузи начелу стоји. — Ово је кратким потезима обележен постанак добротворне задруге Српкиња Вршчанака.

Чланице добротворне задруге Српкиња Вршчанака за 1886. год. а) *чланице*: Александра пл. Лазаревићка, начелница, Амалија Радакова, подначелница, Мила Недељковићка благајкиња, Макса Пантелиј, перовођа. — б) *одборнице*: Љубица Мариновићева, Ј. Богдановићка, Софија Андрејевићка, Софија Петровићка, Меланија Савићка, Маца Павловићка, Јелка Драгићка, Малвина Паунковићка, Мила Токина, Јулија Миловићка, Мара Мандукићева, Марина Пекаровићева. — в) *аргументачке рачунице*: Анка Цијукова, Ленка И. Токина и Ленка Митрашинова. — г) *чланице редовне*: Јелена Стер. Поповића, Јелисавета Пантићка, Милка Гренчарска, Анка Ђорђевићка, Мила Ј. Токића, Агнестина Спатарију, Сара Богдановићка, Александра Обрадовићка, Нана Милосављевићка, Тасика Недељковићка, Јулијана Недељковићка, Драга Первуловићка, Катарина Фармаћева, Софија Матејићка, Марија Лацкова, Јулија Деметровићка, Ана Гренчарска, Даница Поповићка, Јелена Петровићка, Олга Стефановићка, Милева Бошковићка, Марија Милина, Марија Формаћева, Јелена Баложева, Мила Цветићка, Марија Драгићка, Софија А. Андрејевића, Ана Бозор, Марија Мандукићка, Ана Милосављевићка, Наталија Акимовићка, Драга Лолућка, Катарина Радићка, Пијада Богдановићка, Зорка Јовановићка, Јелена Деметровићка, д) *чланице ипотомлазке*: Јелена Формаћева, Олга Спатарију, Мила Јурокова, Ана Јовановићка, Драга Везенковићка, Марија Вукашиновићка, Агница Замфировићка, Марта Дурсина, Агница Милошевићка, Јелена Ботина, Даринка Ботина, Марија Перишићка, Емилија Обрадовићка, Ана Недељковићка, Ната Марковићка, Тина Врговићка, Катарина Ђорђевићка, Катинка Урошевићева, Катарина Младеновићка, Софија Јорговићка, Милка Брадваровићка, Софија Радуловићева, Јулка Грековићка, Анастасија Илкићева, Мила Андрејевићка, Мила Богдановићка, Катарина Петровићка, Персида Ранцина, Ленка Калиновићка, Катарина Јовановићка, Теодора Теодор, Ракила Богосављевићка, Теодора Обрадовићка, Ката-

рина Поповићка, Јудвина Гердечева, Александра Риђичкова, Катица Фијатовићка, Маца Пантелијка, Агница Лукићева, Савина Петровићева, Анка Шербанова, Фани Мандукићка, Наталија Мандукићева, Сара Молдованова, Сара С. Токина, Ленка Лазаревићка, Марија Ристићка, Марија Гердечева, Анка Бркићка, Тинка Нанчићка, Ана Ненадовићка, Мила Цијукова, Персида Јовановићка, Катарина Стојковићка, Мара Врговићка. — е) *Саветујући чланови*: Јереј Стеван Бошковић, Др. Ђока Јовановић, Ђура Богдановић, Бранко Драгић, Сима Петровић, Јоца Недељковић, Васа Гренчарски, Ферар Кубешликовићка. — Света има са часницама и одборницама 120.

III.

В.-бечкеречка Добротворна Задруга Српкиња.

Наша је Задруга најмлађа другарица својих сестара с ове стране; њена су правила потврђена тек септ. месеца 1884. г. па се и она овако млада труди, да достигне своје другарице и да не буде постидна на светском дивану. Задруга је ова већ на свршетку 1885. г. имала почетну основицу од 875 ф. 91.; Ма да је те прве године свога опстанка издала, 255 ф. на милостиње и до 140 ф. на друге своје потребе. Не треба ни да се каже, да највећу заслугу за тако леп успех носе часнице и одборнице, које су и својим знатним прилозима и свом лепом заузимању за скупљање чланарине и прилога подигли за тако кратко време основицу до те лепе висине. Задруга је међу осталим добротворним целима поглавиту бригу положила на то, да овде подигне епископадијаште или чувариште, те да тако онај најнежњи подмладак очува од тунђинске заразе и да га упути на добру стазу народног живота. Још се, тако рећи, није Задруга ни упутила била у свом новом животу и раду, а застане је нов племенити рад: да купи прилоге за епископадијаште из епископо-бугарског рата од 1885. На оваком се делу тек види, од какве су благодети по народ оваке добротворне задруге. Како су чуле јавк браће своје у Србији таки су зашле да купе прилоге и за кратко време накупе у В. Бечкереку 925 ф. 59 н, а из околине добију 180 ф. 38 н. и 1 дукат; за то су набавиле: 230 кошуља, 200 гаћа, 50 јастука, 50 навлака белих и 50 црвених, 60 њебета, 60 сламарица, 60 чаршаза, 30 пари папуча и 12 пари чарапа, 24 црвених марама, 36 пешкира, 64 троуглих марама, 32 колута фланелски, повезака, 78 колута обичних повезака, 6 кила

шарије, 12 стаклених ноћних судова, 6 пакета фате брунсове, 6 јодоформгаса. Све то и још 188 ф. 53 н. и 1 дукат у готовом новцу одирављено је „Црвеном Крсту“ у Београд.

Ми мислимо, да је за овако младо друштво ово похвалан рад и да се с поносом могу изнети имена оваких часница и чланица, те их ево и доносимо: — *Часници*: Мунчић-Векечки Емилија председница и оснивачица *) Савић Евелина, подпредседница и оснив., Ђолић Марија, благајкиња и оснив., Ђока Димитријевић, перовођа. Др. Милош Ђорђевић, задр. адвокат. Сава Клее, книжничар и перовођа; Паја Поповић, задр. газда. — *Почасни Чланови*: Хертеленди-Виндорњалаки Заида, потпомагачица. Звеклић Минадора, оснив. Ковач Марија, оснив. — *Чланови*: Адамовића Љубица, оснив. * Ајзенштетер Јулија, потпомагачица. * Бинтер Јелисавета, потпом. Богданова Милица потпом., пл. Бота Марија, оснив.; * Буковала К. Софија оснив., Ваје Јени, потпом. Велиславлевића Еуфемја потпом., Верчај Олга рачунопрегледачица и потпом. Винчл Ана, потпом. * Вираг-Поповић Емилија оснив., Воргића Г. Ракица потпом., * Вукова Јулијана оснив., Вукадиновића Лепосава потпом., Гаврила Јуџа потпом. Гриндбаум Паулина потпом., Груића Тинка потпом., Дајч Елиза потпом., Дајч Јулија, потпом., Деметровића Милица потпом., * Димшића Султана оснив., Добројевића Емилија (из Ботоша) потпом., Дорословца Милева (из Кумана) потпом. Ђорђевић Алексадер (из Беле Цркве), потпомагач, Ђорђевића Катарина потпом., Еберхарт Амалија потпом., Екштајн Јулча потпом., пл. Емануел Паулина рачунопрегледачица и потпом., Енгл Амалија потпом., Завишића Лепосава, потпом., Завишића Наталија потпом., Илића Даница. (из Томашеваца) потпом., Илића Катарина, (из Перлеза) потпом., Јаковљева Јелена потпом., Јовановићева Емилија потпом., Каделсбургер Паула, потпом., Кадића Пијада, потпом. Кикир Мила, (из Перлеза) потпом., Кировићева Милена, потпом. Клее Марија потпом., Кретићка Јованка, потпом., Кретића Јуџа потпом., Кретић Јован, оснивач, Кудића Емилија оснив., * Купусаровића Марија оснив., * Лујански Марија потпом., * Лучића Розалија оснив., Љубомирска Марија, потпом. Маркова Пијада потпом., * Матејићева Олга потпом., Менцер Илка потпом., Месингер Терезија потпом., Мирковића Ана (из Кумана) потпом., Михајловића Александра потпом., Михајловића Катица потпом., Мича Катица, (из Чакова) пот-

пом., Мравића Даринка (из Фаркашдина) потпом., Мучалова Амалија оснив., Надашки Емилија, (из Перлеза) потпом., Николића Меланија потпом., Николићева Марија потпом., Николић Ђока, (из Меленаца) потпом., Ноа Самуел потпом., Ормоди Имре потпом., Паланачки Милка, (из Перлеза) потпом., * Панића Емилија оснив., Перјатл Емилија потпом., Петровића Ленка потпом., Пира Христина рачунопрегледачица и оснив., Поповића А. Христина потпом., Поповића Арс. Софија, оснив., Поповића Аке. Емилија оснив., Поповића Драга потпом. Поповића И Милева потпом., Поповићева Љ. Емилија оснив., Поповићева Љубица оснив., Поповићева Милица потпом., Предраговића Ана (из Кумана) потпом., Прица Катица потпом., Пујића Јулијана потпом., Радак Јелена (из Меленаца) Радојчића Катица потпом., Ранисављевића Јуца оснив., Рапа Емилија потпом., Рапковића Персида оснив., Реситнер Катарина потпом., Ристо Јелисавета потпом., Рожа Розалија потпом., Савића Етелка потпом., * Савића Марија оснив., Слобода Маринка потпом., * Смедеревца Драга потпом., * Станковића Анастасија оснив., * Станковића Катарина потпом., Станковића Маца (из Томашеваца) потпом., Стојковића Катарина потпом., Стојшића Јованка оснив., Стојшићева Корнелија потпом., пл. Талијан Марија, оснив., Тихи Ема потпом., Хилер Цици потпом., Хуберт Розалија потпом., Фишер Јулијана потпом., Франц Матида потпом., Функ Розалија, потпом., Чолаковић Јелисавета потпом., Чуенер Јуџа потпом., * Шашића Емилија оснив., Шварц Сидонија потпом., Шен Регина потпом., Шлезингер Ана потпом., Шлезингер Јулија потпом., Шпицлер Катарина потпом., Штагелшмит Берта, потпом., Штајницер Матида потпом., *Умрли*: Вуков Султана оснив., Лончар Јубица потпом., Пеић Јулијана (из Меленаца) потпом., Рашковић Теофан, перовођа.

IV.

Добротворна Задруга Српкиња у Руми.

Већ пре неколико година засновала се је овде мисао, да се по примеру осталих у Српству основаних женских задруга, оснује и код нас у Руми српска добротворна женска задруга.

Тога ради склопиле су некоје од одличних госпођа румских привремени одбор, који је уз ревно суделовање тадашњег трговишног начелника госп. Милана Николајевића као привременога тајника саставио друштвена правила

*) Оснивачи уплаћују 50 ф. једанпут за свагда.

Под знаком * су одборкиње.

још о; Цветима године 1884. Та правила потписале су госпође: Ангелина Јуришића, Олга Богдановића, Ана Стајића, Катарина Сиглера, Анка Панајатовића, Драгиња Маринковића, Даница Димитријевића, Бојана Панајотовића, и Терезија Стајић, све као чланови привременог одбора, и одиравали надлежној власти на потврду.

У смислу тих правила, названо је друштво „српска добротворна женска задруга“, са седиштем у Руми.

Сврха друштва јесте: подпомагање сиротиње у опште, а на посе напо подпомагање сиромашне школске деце.

Решидбом високе кр. земаљске владе у Загребу од 23. Фебруара 1885. бр. 5550 одобрена су горња правила без промене.

Темељ будућој згради добротворних срдаца наших милих румских госпођа био је тиме положен. Но сада су тек настале потешкоће, како да се зграда сама сагради.

Та у приликама, гди двојице само воља треба да се оствари, знадемо, да је често врло тешко погодити управо ону заатну средину, у којој треба да се обојих воље сједине. Тим теже је дакле мисли, и мњења много њих стопити у једно. Није се дакле чудити, да поред све брижљивости и дарежљивости наших милих Српкиња, једва је после године дана иза добивених потврђених правила пошло за руком, да се је 28. Марта 1886. годнне обдржавала конституирајућа главна скупштина.

Будући да се је међу тим привремени тајник Господин Милан Николајевић из Руме отселио, изабрао је себи одбор привременим тајником овомеснога кр. јавног бемежника, госп. Др. Јована Шевића, који је како предконференцијони одбор руководио, тако и сазвао, отворио те равнао главном конституирајућом скупштином.

Скупштину, која је лепо посећена била, отворио је привремени тајник г. Др. Јован Шевић извешћем о целом досадањем раду привременог одбора. За тим је разложио присутним значај удружења женскиња, сврху госпојинских друштва на посе.

Даље је тајник препоручио најтоплије, да би се све присутне госпође што ревније заузеле код осталог румског грађанства око тога племенитог излива добротворних срдаца наших милих румљанака.

На послетку приоцио је привремени тајник скупштини позив добротворне задруге Српкиња Новосаткиња од 4. Фебруара 1886. на суделовање и потпору при остваривању органа за српске женске добротворне задруге, који се има у Новом Саду издавати под насловом „Женски Свет.“

Разложивши цел тога подuzeћа и велику важност и корист његову по матере и сестре Српкиње, препоручи га скупштини најтоплије, а препоруку ту прими скупштина са одушевљењем.

Опуномоћен би привремени тајник, да горњи закључак писмено саопћи председкињи добротворне задруге „Српкиња Новосаткиња“ госпођи Јулки Радовановића.

Иза тога прешло се је на избор частника. За председницу изабрана је госпођа Милица Николајевића, за подпредседкињу госпођа Даница Димитријевић; за благајкињу госпођа Драгиња Маринковић; за тајника госп. Др. Јован Шевић. У управљајући одбор буду изабране следеће госпође: Марина Георгијевић, Меланија Дима, Јелисавета Дудић, Љубица Максимовић, Марија Младеновић, Евица Остоић, Анка Панајотовић, Кристина Петровић, Милица Рицофи и Ангелина Ђуришић. У надзорни одбор буду изабране госпође: Катарина Сиглер, Јелисавета Туричић и Ана Стајић.

Чланова имаде „правих“, којим може постати свака румска Српкиња, која је навршила 16-ту годину и „подпомажућих“, којим може постати свака друга женскиња или мушки, који је 16-у годину навршио.

Ево њихова имена:

Андријевић Милана, Андрић Митар, Богојевић Анка, Богдановић Ана, Берић Даринка, Богдановић Олга, Бајловић Марија, Богдановић Драга, Вујић Марија, Војновић Ана, Вукелић Сидонија, Вујин Александра, Георгијевић Јулијана, Георгијевић Марина, Димитријевић Јелка, Димитријевић Данка, Дудић Јелисавета, Дима Меланија, Димовић Љубица, Живковић Марија, Живановић Јелисавета, Живковић Марија, Живковић Милан, Јаковљевић Василија, Јовановић Љубица, Јаковљевић Емилија, Јаношевић Даринка, Јовановић Јелена, Јовановић Кристина, Јовановић Јелена, Јовановић Јелена, Марић Ана, Маринковић Драга, Медаковић Стана, Максимовић Љубица, Михајловић Анка, Марић Марија Младеновић Марија, Максимовић Марија, Матић Емилија, Михајловић Милева, Младеновић пл.

Драга, Мађар ил. Јулка, Маринковић Сима, Макејмовић Васа, Миличић Јован, Михајловић Јулијана, Нинковић Евица, Нинковић Марија, Николајевић Милица, Николајевић Спасенија, Кретић Милица, Кривопац Јосефина, Книницец Милица, Камил Јелена, Кретић Перса, Костић Софија, Којички Ђока, Кулџор Густав, Камбер Даница, Кнежевић Марија, Остојић Евица, Орловић Софија, Ожеговић Отонка, Орловић Сава, Петровић Кристина, Путник Ана, Панајотовић Бојана, Панајотовић Анка, Др. Поповић Миша, Пазарски Димитрије, Петровић Ђорђе, Поповић Бела, Радомировић Евица, Рицофи Милица, Радојевић Катица, Стојшић Јелена, Спајић Марија, Станојевић Јелена, Станојевић Ана, Суботић

Јулијана, Смиљанић Ана, Стајић Ана, Сиглер Катарина, Станковић Јулијана, Стајић Сима С., Сладаковић, Стојковић Лујза, Филиповић Кристина, Цвејић Катарина, Др. Шевић Јован, Ђорђевић Марија, Ђуришић Ангелина, Ђуричић Јеленасвета, Ђорђевић Етелка, Ђорђевић Лепосава Ђорђевић Милена, Ђуришић Петар.

Као што се ево види, постигла је наша млада задруга већ у првом свом почетку врло леп број чланова на име преко 100, а како су наши Румљани схватили узвишени њен позив, тер се почели за њу већ одушевљавати, надати се је пуним правом, да ће мезимче ово наших румљана скорим бујно процвати на понос и дику наших милих Српкиња.

Л И С Т И Њ И.

ИЗ ДРУШТВА.

— **Женско свеучилиште у Москви.** У Москви се ради на оснивању женског свеучилишта, и рад тај налази код Руса на велико одобравање. То би свеучилиште имало; математички, природописни и филолошки факултет. Природописни отвориће се тек доцније. У ово свеучилиште биће примљене само оне женске, које сврше женску класичну гимназију. („З.“)

— **Изложбе жен. рукотворина.** У последње доба, све се више свет разбира за женске рукотворине, особито свет из наше Аустро-Угарске државе, а томе су, по свој прилици, допринеле доста наше словенске, а поглавито српске рукотворине, које се у последње време почеле све више истицати. Оне су својом лепотом и оригиналношћу привукле пажњу и образованијег дела европских народа, те сад ови приређују сваки час изложбе из ових радова и диве се лепоти и вештини њеној. Тако се приредила изложба тих радова у Будимпешти 1881 год. из Угарске; за тим 1882 г. у Сомбору из Бачке жупаније; 1884. изложба рукотворина Српкиња из Аустро-Угарске у Новом Саду. Те пете године под јесен уз изложбу економских производа, изведена је и изложбе жен. рукотворина у Кикинди из Торонталске жупаније. 1885 год. подичили смо се опет на земаљској будапештанској изложби нашим словенским жен. изра-

дама, а ове 1886 г. видимо, где је бечки „Геввербе-Музеум“ отворио у Бечу 14. априла културно-историчну изложбу женских рађевина за Аустро-Угарску монархију и како извештаји казују и тамо је наша словенска, а поглавито српска женска ручица нашла достојна признања у стручних и зналачких критичара. Ова изложба допринеће још више, да се нашем српском и словенском имену призна еминентан дар и способност за његов културни развој а томе ћемо имати да захвалимо највише нашем женском свету, и на њиховој тако реткој вештини, што се скрива у оним њежним ручицама.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

— **Пиће лети да боље разхладиш.** Ко нема леда, да ледом разхлађује пиће, нека држи хладионицу на најхладнијем месту у кући и у ту воду нека спусти што више обичне кухињске соли. Со држи ону воду сила хладније па и онај суд с пићем, што се хлади; а колико воде из хладионице изветри, толико ваља опет досути. Со остаје, она се не испарава.

— **Кишобрани и гвоздена држала.** Да су ови кишобрани опасни на грмљавини то се у више прилика осведочило па и прошлога лета неки Dr. Wild у Лондону идући по шљуску и грмљавини са таким кишобраном осетио је кроз

руке и ноге као електрични ударац, а то је било кроз гвоздено држало; с тога су кишобрани с дрвеним држалом сигурнији.

— **Је ли добро кад грми држати прозоре отворене?** Грмљавина, управо севање најбоље ваздух очисти, па за то ваља отворити прозоре и онај ваздух на сва уста увлачити у себе, али док траје олујина и бура ваља затворити прозоре да не улази у собу прашина и вода.

— **Не ваља да спавају деца уза старије,** Славни енгл. Др. Сорланд наводи, да деца, што су мања то им већма ово уди, сва ослабе у увену. Правио је покушаје и осведочио се, да најздравија деца ослабе и погледе, чим неко време спавају у истој постиљи уза старије; а најслабија од те деце, што спавају уза старије, одмах се опораве, чим се оставе да спавају засебно.

Ово исто су и други искусили, за то, нека ни код нас нико не узима малу децу уза се у постељу, ко год воли да му буде дете здраво и јако. —

— **Спавање на пољу.** Нема здравијег спавања него на пољу, на слободном ваздуху; то најбоље одмори и ослажи. Ко у соби спава, треба му много више времена да се одмори. Ко у соби спава, треба му много више и снажније хране, и опет се не ослажи онако, као онај који на пољу спава, макар се и лошом храном хранио. Ко у соби спава, устаје као мамурац, и што дуже спава, све горе; а онај на пољу од часа је сасвим будан и ведар. Код нас се може сво лето и сву јесен спавати на пољу, па и на некој зими све док мразеви не окупе. Лети ваља спавати под ведрим комарником а у јесен у топлим алинама. Најслађе се спава на чардаку отвореном к врту или брегу.

Како ваља лежати? Ко ће лежећи најбрже и најбоље да се одмори, нека се научи лежати на леђи, па још нека дигне руке под главу или нека метне над главом. Тако се најбоље дише и за најкраће време одмори и ослажи, разуме се кад се лежи на пољу на слободном чистом ваздуху. —

— **Собе скоро гречене или моловане да опростиш од задаха.** Окади фењом ал узми повисе угљевља и баци повисе веће, па стави у ту собу, а прозоре и врата добро затвори; а још боље је не седети ни спавати у тој соби док се добро не осуши и сав задах не изгуби.

Ћилимови по соби. Данас је ретка боја да није у њој отрова, а што је која лепша жив-

ља то је отровнија; мрка, жута и плава кад и црвена и зелена. Па нису опасни само ти ћилимови, по којима се гази, и од којих се при сваком кораку диже у вис отровна длака и прах, што људи удишу, него су опасни и они ћилимови на дувару уз постељу, кад се до на њих наслони, па онде предиде. — Исто тако су и тапети, којима се дуварови собни постављају, јер је и у њиховим бојама отрова, и тај се отпусти кад дође на њ људска пара или она од гореће свеће или кандила, и тим се сав ваздух у соби зараза. За то чувајте се и од тапете као и од ћилимова по соби.

— **Млеко као лек.** Одавно се зна, да је млеко најглавнији лек за многе болести; али га многи не подносе са оног масла, што је у њему. За то многи такви остављају млеко да стоји по 10 сати, па онда скину онај нахватали скоруп; онако слабијег желудац лакше поднесе, особито, ако још помало почне да кисе. Болесници и паћеници ваља о таквом млеку да живе по неколико недеља и нека почну испрва с мало, па доцније сваки дан више, док не дотерају, да могу дневно попити по три литре и више. Млеко је најглавнији лек за болестан желудац, јетру (црну цигерицу), бубреге, бешике, од загуши, јектике, водене болести; и има данас много примера, да су се људи и од најтеже болести овим начином спасли.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **Маз за собни патос.** Ја сам пробала и кажем, да нема бољег и јевтинијег мазала за собни патос, по што је овај доле. Не кошта више од 1 ф. а може се њиме бојадисати три собе средње величине. Прави се овако: Узме се прво 6 олби воде, кишинице (од прилике 4 литре) па се у ту воду метне $\frac{1}{4}$ киле жута воска; за 15 нов. „голдсантинобера;“ за 10 н. „бодоша;“ за 5 н. „седе;“ за 10 н. црна сапуна, што се кошуље перу; за 5 н. туткала и за 10 н. „орлејана.“ Ову смесу ваља кувати два сата. Кад се толико кувало, онда се скине с ватре и успе се још по литре или 1 зајтлик спиритуса, па се све то добро меша, док се не исхлади. Сипала сам шпиритус још док је она смеша стајала на ватри, па одма хоће да киши сва смеша, те с тога ваља скинути с ватре, па онда шпиритус уеути. Пре но што се мисли соба мазати, ваља ју добро сапуницом опрати, па тек онда мазати. Боја, нека је смлачена кад се маже, а кад се

осуши патос, онда га ваља четком истрти, па ће бити собе као огледало.

Нови Сад.

Љубица.

— **Крива да даде више млека**, држи се при мужи ових правила: поступај с кривом увек благо, а особито при мужи, и кад јој прилазиш, помилуј је, почепи, говори благо, певај јој; а тако и кад омузеш. Што си с њом блажија, то боље и више пушта млека; ко је гура и туче, од кога непрестано стрепи, да ће ју ударити, том неда никад толико млека.

Кад музеш, а ти музи што брже; не мисли тада на друго што, нити се разговарај с другим, не застајавај; јер ни томе, који музе на развлек или застајава, не даје сво млеко.

Пази, како музлицу држиш, да се млеко не проспе, па онда да искалши срце на краву.

Пази, да ју музеш увек у једно исто време, јер ти онда неће сво млеко дати, ако ју будеш музла једанпут рано, други пут доцније.

Пази на млађе, да не вијају краву ни пре ни после муже.

Ако од млађи ко музе, пази на тога још већма, па оног, који на краву виче, који ју гура и туче, на развлек музе и застојава не пуштај крави, јер ће ју покварити, и онда ће тешко икада више добра музара бити.

— **Кокоска најбоља носиља** је талијанска. Она снесе годишње по 160 до 170 и више јаја и то све круша, од 60 до 70 гр.; она носи и зими, а почне носити већ од 5 месеци. Не лежи радо, па не дангуби и не прекида пошење. Њу прође и перутање најбрже, па ни тим не прекине за дуго носити. Ко дакле хоће што више а што крупнија јаја да има, нека набавља талијанске кокоси, оне се могу данас добити из Трста поштом по атреси: **G. Singer Triest.**

— **Куповна гвезда за кокоске**. На протим гвездима пате кокоске много од вашију па с тим мање носе и мање и теже излегу пилиће. С тога су много боља куповна гвезда. Ова су оплетена од гвоздене жице, и удешена су тако, да не стоје на земљи, него се обесе о дувар мало повише. На том гвезду воле да остану где коју наместиш, не крије онда ни јаја. Уза свако овако гвездо стоји таблица, где се кредом упише толико пруга, колико се из гвезда извади јаја, те се увек зна колико која есне јаја.

— **Кокоске и зеље**. Сваки дан пада у кујни зеља: лишћа од салате, купуса, кеља, пер-

шуна, целера, репе, пераја од лука и друго, што се на ђубре баца, то све кокоске вољу и у сласт поједу, особито кад се наситно исеца, а највећма воле лукац, и пераја од лука, од тога је одмах веселија па боље носи и леже.

— **Живину да јевтиније одхраниш**, храни прекрупом, па ћете за читаву трећину зрна јевтиније стати, и живина ће бити гојазнија; а да их брзо угојиш, ти увек прекрупу још и натопи.

— **Живину да сачуваш од редње**, мешај у храну насецане коприве или лука; а у валов, из ког пије воду, стави мало ковачине или мало захрђана гвожђа.

— **Гушчиће да пре нагојиш**, храни ситно исецаном мрквом (жутом репом) докле год то радо једе; после насецаним кељом; а кад ни то више неће, онда зобном прекрупом, која је дан пре у води натопљена била.

ЗА МАТЕРЕ.

— **Леп обичај**. У Немаца, који имају ћери, постоји леп обичај. Кад су им девојке од 14 или 15 год. они узму по једног или два момчета у службу, синове из добрих кућа, за које мисле да им буду зетови, т. ј. ако се покажу добри. Ту ради момак својски и влада се лепо, јер је увек пред својом будућом вереницом; а и девојка ради и влада се још боље, јер је пред својим будућим сатругом. Тако и родитељи и старији пазе ову децу као будуће младенце, те никада у такој кући нема грдње ни псовке, него само љубавно поучавање. Овим обичајем сје сви у кући чисто оплемене. — Колико су наши поносни, изашли би најчеститији људи, кад би овог обичаја било и у нас.

— **Кад Арапкиња удаје своју кћер**, даје јој пре поласка у младожењину кућу оваки савет:

Ти остављаш сада оне, од којих си постала, удаљујеш се из гвезда, које те је тако дуго скривало и из кога полећеш зато, да би се могла подврћи вољи онога кога не познајеш и на чије друштво ниси навикла. Ја те светујем да му будеш робинја, ако хоћеш да ти он буде слуга. Задовољи се са малим потребама. Пази добро на оно, што његове очи могу спазити, а старај се да никад зла не спазе. Води бригу о његовој храни и сну, јер глад проузрокује узбуђење, а неспавање ствара нерасположење. Чувај имање његово, и лепо му пази родбину. Чувај му сваку

тајну. Кад је он весео, не показуј се љутита а кад је он љутит не показуј се весела — тада ће те алах благословити.

ИЗ БАШТЕ.

— **Цвеће у чаши да се дуже одржи:** Стави у чашу песка и у песак задени цвеће па нали воде; притом још воду мало околи или посипи ситним дрвеним угљем; тако се чува струк дуго да не труне. Још ако будеш сваки дан струкове подецао општрим ножем оздо с нокта дебело, да трулеж не хвата даље, одржаће се цвеће још дуже.

— **Цвеће у чаши увело да повратиш к себи:** Срубн оздо струкове па их тури у врелу воду, одмах ће се повратити. Тако и оно у лонцу што увене, залиј врелом водом, или подржи лонац у врелој води и цвеће ће се повратити.

— **Руже да ти већма цветају:** Заливај их чешће водом начађеном, па то подмлади и старе струкове, те буде цвета сила више, много крупнијих и мирисијих; вода се начађи овако: бацнш у врелу воду чађи из димњака или из чункова с гвоздених пеђака и узмутнш. Таким заливањем постане и остало цвеће веселије и лепше, Исто тако буде цвеће веселије кад се залије водом од туткала.

— **Цвеће собно да очистиш од прашине:** Узми кичицу (шмзлу) од танке и меке длаке, па њом ћеш боље очистити него крпом, јер крпом се за час озледи цвет и лист.

— **Цвеће собно да опростиш од задаха на плесан:** Помешај у земљу ситно истучена дрвена угља, па у ту земљу пресади цвеће. Кадшто се изгуби задах и онда, кад се цвеће изнесе на поље, и остави по неки дан на свежем ваздуху.

— **Патлициан црвени да већма роди:** Посади га на најтоплијем месту, н. пр. уз плот или дувар, где сунце највећма жеже, и то на ређе, па онда густо стојеће струкове разреди, и после непрестано врхове сасецај за по прета изнад цвета или плода.

— **Пасуљ да већма роди:** Посади га на кречној земљи, ако ли нема у земљи креча, а ти додај креча, јер то пасуљу највећма годи.

— **Пасуља зелена да имаш до јесени.** Скидај махуне док су зелене, немој оставити ни једну да узре, пак ће струкови непрестано

терати цветове и заметати махуне; ако ли оставиш само једну махуну да сазре онда престане терати нов цвет. Ако је суша ваља заливати и то течним гнојем, па и то најбоље у вече кад захлади. Тако ће носити плода до јесени. Исто се тако поступа и са краставцима.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Добили смо на приказ из књижаре *Браће Јовановића у Панчеву* ове књижевне новости, које у њезиној наклади изађоше:

1) **Како се гаји перната живина.** По припознатим изворима. Са више слика. Панчево 1886. 8. цена 50 нов.

У овој књизи не налази се само гајење четири главне врсте пернате живине, него је описано ту и гајење морке, голубова, јаребица, пауна, лабуда и беле роде. Дојаконше српске књиге ове врсте, што су на свет изишле распродате су одавна, што је управ и изазвало ово садање дело. Књига се препоручује домаћинама и школеким библиотекама.

2) **Дал' то . . .** од Ђ. Јакшића за баритон или алт уз пратњу гласовира компоновао *Антон Хочеваp*. Цена 80 нов.

3) **Небо моје** од Ђуре Јакшића, за баритон или алт уз пратњу гласовира компоновао *Антон Хочеваp*. Цена 80 нов.

Ове две композиције достојно ће попунити нашу сиромашну музичку књижевност. Израда је елегантна.

„Дечија забава“, народне приче за децу. Издање штампарије српске књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1886. Цена је 30 н.

Kraljević Marko u 25. pesama i 10 slika. Za štampu uredio i slike udesio Alexandar Sandić (drugo izdanje latinicom). Izdanje srpske knjižare Braće M. Popovića u Novome Sadu 1886. Cena, 50 novčića.

Састанак Милоша Обреновића са Рушид-Пашом написао Гаврило Витковић професор вел. школе у Београду. Митровица, брзотиском Бермекова и Матића 1886.

Тврдоглави Керабан од Жила Верна, с француског превео Јован Несторовић књига I и II., Београд 1886. Краљевско-српска државна штампарија. Издање књижаре В. Валожића. Цена сваке књиге 1½ динар.

М. Ђорђевић-Призренац. —

Четири Возићне Приповетке. У Загребу 1886. пишчевом накладом. Цена 70 н. или 1

дипар и 10 пара. д. — Чист прихот од ове књиге намењен је сирочади погнулих српских ратника од 1885. г.

„Српче“ лист за децу, година V. уређује *Ј. Миодраговић*; изашао је број 16. са овим садржајем: 1. Једно ново друштво од уредника. 2. Славуј песма од Р. М. Ивковића, 3. Бог му дао, а ђаво му не да, приповетка из ђачког живота од брат-Које, 4. Побратими скица из српско-бугарског рата од Предрага (свршетак), 5. Машина врше жито (са сликом), 6. Зори, песма од Пет. М. Стојановића. 7. Млогење разломака, један извадак из предавања о разломцима у нижим разредима гимназије од Ј. М. 8. Пролетке, песма од П. К. Анастасијевића, 9. Биљни цинови (са сликом), 10. Из дечијег живота, 11. Коштунџи, и решења из 14. броја, 12. Ситнице, 13. Књижевни огласи, 14. Српчетова пошта, 15. Нашим претплатницима.

„Српче“ излази у Београду два пута у месецу са сликама на великом табаку fine артије. Цена је за Србију на годину 4 дин. на пола године 2 дин. Претплату треба слати поштанском упућеницом издаваоцу „Српчета“ М. В. Поповићу, Краљ-Миланова улица број 42, а примају претплату и све књижаре у Србији. За Аустро-Угарску и све друге земље, цена је листу годишње 3 фор. Претплата из тих крајева прима се само на годину, а треба је слати поштанском упућеницом. (Post Anweisung) Administraciji „Srpčeta“ Zemun или књижарама: Бермека и Матића Земун; Луке Јоцића и Друга, Нови Сад; Спице Петровића Котор, Јована Радака Вел. Кикинда.

ИЗДАВАЛАЦ „СРПЧЕТА“

М. В. Поповић.

„Гудало“, часопис за унапређење гласбе. Излази у В. Кикинди, година прва, уређује: Милан Петровић. Излази сваког месеца по једаред. Уз сваки број издаје се по једна гласбовина из издања друштва „Гусле“ као прилог. Претплата за лист без прилога: 2 ф. на по године 1. ф.; а са прилогом: 8 ф. 80 н. или 4 ф. 40 н. на по године. За Србију 23. дин. или 11½

динара на по године. Изшло је до сад 5 бројева и толико прилога. Ово је у нас једини лист те врсте. Са његовим досадашњим радом и прилозима задовољиће свакога, ко се интересује за ту струку и им га е тога препоручујемо наши читаоцима.

— **Житије св. Василије Великог** архиепископа кесарије кападокијске. — Издање срп. књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду, 1886, Цена 20 новч.

— **Слободјада**, епски епјев у десет пјесама владике црногорског Петра П. Петровића Његоша. — Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду 1886. — Цена 70 новч.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Отвара се уписивање до конца јула о. г. на **Малу Поетиву** „за школу и народ“ написао Др. Стева Павловић из Новог Сада. Награђена од „Матице Српске.“ Књига ће изнети преко 12 штампаних табака, а читаоци ће наћи у њој у кратком и потпуном нацрту све врсте поетске вештине: лирске, епске и драматске уз то и невичке умотворе свију знаменитих књижевника на свету.

Ова је књига једном већ објављена са ценом од 60 н.; али је изишла поправкама двојном већа, те јој је цена сада 1 фор. ав. вр. Доције ће настати већа дућанска цена. Повци се шаљу управо писцу или књижари Луке Јоцића и др. у Нов. Саду. Који су већ послали уписину од 60 н., имају да доплате још 40 н. до одређеног рока. Ко скупи 10 уписника, добива једну књигу на дар.

— П. Мирковић управљ. учитељ у Бихаћу скупио је преко 200 *исама народних* у бихаћкој околини и позива на претплату. Књига је ушла већ у штампу и кошта ће 60 новч. Рок претплате траје до Духова. Скупљачи добијају 10. књигу, а претплата се шаље П. Марковићу Бихаћ (Босна.)

САДРЖАЈ: 1. Шта све могу да раде женскиње? од *. — 2. Како се навикну деца раду и вредноћи од **, — 3. Вода за умивање. — 4. Одговор мојој пријатељици од Данице. — 5. Вишну и дуд од Ч., — 6. Рад добротворних задруга: новосадеке, вршачке, в. бечкеречке, румеке, — 7. Листићи: из друштва, зарад здравља, за матере, за домаћице, из банте, нове књиге, књижевни оглас.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосадкина. — Издаје и уређује: Арнадије Варађанин.

ШТАМПАРИЈА М. ДИМИТРИЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ.